

مجلس صد و چهل و یکم

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

وصلّى الله على سيدنا و نبينا أبي القاسم محمّد

وعلى آله الطّيبين الطّاهرين و اللعنة على أعدائهم أجمعين

امام صادق عليه السّلام به «عنوان بصرى» می فرماید: **تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجَعُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ** القصص، ۸۳ به آیه قرآن استشهاد می فرماید که ما منزلگاه آخرت را برای کسانی قرار دادیم که در این دنیا زندگانی خود را به علوّ و استکبار و فساد نگذرانند، و دوران حیات خود را به تقوا و دوری جستن از هواها و وارد شدن در عالم تخیلات و توهمات سپری کردند، آخرت برای اینهاست.

پس دنیا برای کیست؟ دنیا برای افرادی است که روز و شب خود را به هوا و عالم توهم، تخیل، گمان، سپری کردن اوقات به زدوبندها در عالم خارج، در عالم نفس، گیرودارها و اموری که آنها را از رسیدن به حقیقت و عبور از بوادی نفسانی دور می کند و به جای تجرّد در مراتب توحید، موجب تکثّر در مراتب نفس خواهد شد دنیا برای این افراد است. به جای اینکه ذهن خود را و بر اساس ذهن، مسیر خود را در راه عبور از کثرات، خیالات، توهمات، امیال دنیوی، اشتیاق به وارد شدن در اموری که سایر افراد برای بدست آوردن آن، از هیچ وسیله ای و از هیچ واسطه ای ابائی ندارند، وارد شدن در این مسائل، اشتیاق در این مطالب، اینها آمدند و خود را از این مسائل کنار کشیدند. به قول مرحوم آقا رضوان الله علیه - خیلی این جمله را به دوستانشان تذکر می دادند - که دنیا را به اهل دنیا بگذارید، ما را با این مسائل و این مطالب چکار؟

گاهی دیده می شد که بعضی ها در همان زمان در مجالس به جای ذکر خدا، مقصود از ذکر خدا گفتن اوراد و مشغول شدن و تسبیح برداشتن نیست! این ورد است. ذکر یعنی انسان در صحبت و در فکر و در کلامش مطالبی را بگوید که آن مطالب او را به عالم توحید نزدیک تر کند، به عالم ولایت

نزدیک کند. صحبت پاکان را در مجالس مطرح کند، از حکایات آموزنده و عبرت‌آمیز گذشتگان در صحبت‌ها مطرح کند، از حال و احوال بزرگان در میان خود مطلبی به میان بیاورد، از پند و اندرزهایی که از بزرگان چه به توسط سمع یا به توسط مطالعه در کتاب‌ها به چشمش می‌خورد در مجالس مطلبی بگوید، مطلبی که بیارزد نه آن حرف‌هایی که صد من یک غاز ارزش ندارد، دو ساعت انسان وقت خودش را تلف می‌کند به مطالب پوچ و واهی؛ اینجا شلوغ شده، آنجا خلوت شده، آنجا زدو خورد شده، آنجا آرام شده، آن گران شده، آن ارزان شده، مطالب

چرت و پرت و ما لایعنی و متلف وقت و متلف عمر، واقعاً متلف عمر.

دیده می‌شد در همان موقع بعضی از افراد گاهی از اوقات مجالسشان را به این مطالب می‌گذراندند، به حرف‌هایی که فایده ندارد، نتیجه‌ای ندارد. نتیجه‌اش فقط جنگ اعصاب و ناراحتی و پرخاش و در نهایت کدورت و تکدر خاطر، همین. این می‌گوید من راست می‌گویم، او می‌گوید من راست می‌گویم، این می‌گوید به این دلیل، آن می‌گوید به آن دلیل. بابا نه تو اینجا کاره‌ای هستی نه آن کسی که حرف می‌زند هیچکدام! هر دو تان سر کار هستید! حالا تو سر خود هی بزنی و هی اعصابتان را خورد بکنید! هی تو خانواده‌ها را بهم بریزید و هی دعوا راه بندازید. به جای صمیمیت و رفاقت و محبت و مطالبی که به درد انس و الفت و استیناس و گرمی بین نفوس و حرارت بین نفوس [می‌گویید: این خوب است، آن بد است، آن این کار را کرده، آن آن کار را کرده، من راست می‌گویم، آن می‌گوید من راست می‌گویم، این می‌گوید تو این جوری. این چرت و پرت‌ها و مطالب بیخود که همیشه هم هست. همیشه بوده و حالا هم هست.

ایشان می‌فرمودند: که سالک نباید اوقاتش را به این مطالب بگذراند. سالک باید از اوقاتش آن حداکثر استفاده را بکند. مطلبی بگوید که مفید باشد، تفکری کند که مفید باشد. - این مطالبی را که می‌خواهم عرض کنم چون می‌خواهم وارد بحث تقوا بشویم و اولین مرتبه تقوا را در عالم مثال و در تخیل مطرح بکنیم، اینها را به عنوان مقدمه برای آماده شدن اذهان خدمت رفقا عرض می‌کنم - وقتی یک جا گرفتید نشستید بیخود این فکر همه جا می‌رود و اختیارش هم بدست انسان است، از شرق گرفته، از سماوات گرفته، منظومه شمسی و کهکشان‌ها را همین‌طور دور می‌زند می‌آید، با سرعتی هم حرکت می‌کند که سرعت نور هم به گردش نمی‌رسد. ذهن انسان در ماوراء زمان حرکت می‌کند ظهورش در نفس به صورت زمان است.

شما خورشید را در یک لحظه، در یک ثانیه تصور کردید، و زمین را هم در کنارش تصور کردید. این فاصله‌ای که بین خورشید و زمین است چقدر است؟ می‌گویند حدود نه دقیقه است، هشت دقیقه و سیزده، چهارده ثانیه. در هر ثانیه سیصد هزار کیلومتر این طی کرده. ما در یک لحظه فاصله بین خورشید و زمین را طی می‌کنیم بدون اینکه هیچ‌گونه مسئله‌ای پیش بیاید، هیچ نگرانی پیش بیاید، هیچ ماده‌ای تبدیل به انرژی بشود، هیچ مسئله‌ای مثل نسبیّت و امثال ذلک مطرح بشود، هیچ کدام اینها. از غرب به شرق عالم می‌رویم در یک ثانیه، تمام زمین را دور می‌زنیم در یک ثانیه، این را به آن می‌دوزیم، آن را به آن می‌بندیم، آن را جدا می‌کنیم، آن

را به هم می‌چسبانیم، تمام این مسائل در عالم تخیل در اختیار انسان قرار گرفته و انسان باید قدرت تخیلی خود را به دست بگیرد و این قوه را در تحت اختیار خودش قرار بدهد. وقتی که انسان در یک جا نشسته است نباید فکرش را به هر جایی ببرد، نباید ذهنش را به هر کجا ببرد. زمام اختیار فکر خود را نباید به دست هوا و توهم و تخیل بسپارد. یک دفعه می‌بینید نیم ساعت در تمام مسائل آمده سیر کرده، هزار صورت در ذهن او نقش بسته، هزار تصویر موزون و ناموزون در دل او قرار گرفته.

حضرت عیسی علی نبینا و آله و علیه السّلام به اصحاب توصیه می‌کرد که در امت موسی آن پیامبر می‌فرمود که من شما را از انجام عمل زشت و ناپسند باز می‌دارم. عمل زشت، عمل ناپسند، عمل خلاف، صورت مکدر نفسی در انسان ایجاد می‌کند. ولی من حتی شما را از تصور خلاف نهی می‌کنم، از تصور عمل خلاف باز می‌دارم، از نقش‌بندی فعل خلاف من شما را برحذر می‌دارم. چرا؟ چون فرمایش حضرت عیسی به این کیفیت است؛ کسی که عمل خلاف را انجام نداده ولی صورت آن را در ذهن آورده، درست مانند آتشی می‌ماند که در کنار دیواری است مشتعل و این شخص در این طرف دیوار قرار دارد، گرچه حرارت آن آتش دامان او را نمی‌گیرد و او را محترق نمی‌کند ولی گرمای او و دودی که متصاعد از اوست بالاخره در فضا منتشر می‌شود و او را متأذی می‌کند.

ولی باید در اینجا این مطلب را مطرح کرد که آن عمل خلاف هم که موجب کدورت نفس است بخاطر همان صورت مثالی اوست و الان نفس عمل در خارج دیگر اثری ندارد، هیچ اثری ندارد. به اندازه سرسوزنی نفس عمل خارجی که از انسان سر می‌زند نه موجب کدورت است، نه نورانیت، هیچکدام! آن نیت و آن تفکر و آن خیال و آن صورت ذهنی که در پشت مسئله است و او علت برای ظهور آن نیت به صورت فعل خارجی است همه بر سر اوست. آن نیت اگر نیت مکدر باشد ذهن انسان را مکدر می‌کند، اگر آن نیت، نیت صالح باشد ذهن انسان را صالح می‌کند. گرچه انسان هنوز آن عمل را انجام نداده، همین که نیتش را می‌کند تأثیر آن نیت را در نفس خود احساس می‌کند. همین که نیت خلاف می‌کند که برود برای رفیقش فلان عمل خلاف را انجام بدهد، کاری که موجب کراهت اوست انجام بدهد، حرفی را بیاید نقل بکند که او ناراحت بشود، مطلبی را مطرح بکند که موجب تکدر خاطر اوست. همین که این نیت را کرد یک دفعه به خودش نگاه بکند می‌بیند عوض شد. هنوز نرفته است‌ها! هنوز از منزلش بیرون نیامده برود این مطلب را به فلانی بگوید. هنوز از خانه خارج نشده ولی تا یک همچنین نیتی کرد همان جا ببیند حال او با حال سابق - قبل از این نیت - فرق کرده یا فرق نکرده؟ می‌بیند فرق کرد. این دلیل بر تکدر، این دلیل بر ظلمانی بودن و این دلیل بر شیطانی

بودن این مطلب است. اینجاست که خیلی باید نسبت به مسئله دقت کرد!

در جلسه قبل که خدمت رفقا مسئله توجه به دنیا را عرض کردم، تمام آن مطلب برای این است که نفس به واسطه توجه به دنیا و زرق و برق دنیا از آن جوهره صاف و پاک و زلال و بی‌آلایشی که حقیقت ربطیه بین او و بین عالم تجرّد را تشکیل می‌دهد از آن جوهره دور می‌شود، فقط به خاطر همین است. یعنی وقتی که انسان بین خود و بین خدا بخواهد خود را مجرد کند، جنبه تخلّی و تعرّی^۱ برای نفس خود نسبت به پدیده‌ها و حوادث خارجی بوجود بیاورد به این نکته می‌رسد که چطور در ارتباط با پروردگار هیچ‌گونه رنگی و هیچ‌گونه امتیازی و هیچ‌گونه تعلّقی مشاهده نمی‌کند.

اگر انسان فرض کند در دنیا تک و تنه‌است، در روی کره زمین فقط او وجود دارد، کس دیگری وجود ندارد، به مقدار کافی خداوند قوت، غذا و سایر نعمت‌ها را برای او قرار داده، در تفریح و تفرّج و مسکن و نعمت‌ها، همه هست و کس دیگری هم وجود ندارد، فقط اوست. از این میزانی که خدا برای او قرار داده چقدر استفاده می‌کند؟ به آن مقداری که بخورد و سیر بشود بقیه‌اش را کاری ندارد. محل مناسبی برای زندگی خودش انتخاب می‌کند آن مقدار و آن کیفیتی که بتواند راحت بخورد، بیاشامد، استراحت بکند بیش از اینکه کاری ندارد. کسی نیست که مزاحم او بشود، کسی نیست که با او در این مسئله در تعارض قرار بگیرد. اما همین که فردا از خواب بلند شد دید یک نفر آمده و در کنار او قرار گرفته یک دفعه می‌بینی فرق کرد. من بروم زودتر به او برسم قبل از اینکه او دسترسی پیدا کند! همین نقطه خراب شد، همین نقطه مسئله را خراب کرد. من به اینجا بهتر برسم قبل از اینکه او به آنجا رسیده! من به این نعمت زودتر دسترسی پیدا کنم قبل از اینکه او! حالا اگر این شد دو نفر، اگر این شد سه نفر، اگر این شد یک مجتمع، اگر این شد یک دنیا. ببینید دیگر چه خواهد شد.

تمام اینها بخاطر این است که در تعلّق به دنیا و در تعلّق به کثرات دنیا از آن حقیقت سازجه و زلال و ماء معین و بدون رنگ و بدون شین و بدون هیچ‌گونه جنبه تکدّر، از او آمده‌هی فاصله گرفته.؛ اول یک نفر، یک خورده، فردا دو نفر شدن یک مقدار تعلّق بیشتر هی آمد اضافه، اضافه شد تا وقتی که برای رسیدن به دنیا از هیچ مسئله‌ای فروگذار نمی‌کند. برای رسیدن به دنیا دیگر فکر نمی‌کند که آیا حالا به صلاحش هست یا نیست. فکر نمی‌کند اقدام در این عمل او را

^۱ برهنه شدن

از توحید دور می‌کند یا به توحید نزدیک می‌کند. دیگر مَنگ و مَسْت و خواب و در یک حالتی که قوا و مشاعر عقلانی او دیگر از او سلب می‌شود. نصیحت می‌کنی مثل دیوار به آدم نگاه می‌کند! این همان کسی بود که هفته قبل وقتی نصیحت می‌کردی اشک از چشمانش درمی‌آمد! چطور شد حالا عین دیوار به آدم نگاه می‌کند؟! مَنگ شده، مَسْت شده، مسخ شده، آن انسان به حیوان تبدیل شده!

انسان عقل دارد، منطق دارد، فهم دارد، فکر دارد، صحیح را انتخاب می‌کند. اینکه دارد عین دیوار به آدم همین طوری نگاه می‌کند او دیگر انسان نیست. از انسانیت خارج شده، حیوانیت رسیده. حالا باز هم حیوانات خدا پدرشان را بیامرزد بابا خیلی از ما جلوترند، در این وضعیت خیلی آنها جلوترند! حیوان معصوم است کاری نکرده، گناه نکرده، نمی‌فهمد. یک راه و مسیری دارد می‌رود جلو. شما شیر را نگاه کنید، ببر و پلنگ را نگاه کنید. در تصاویر هم دیدید. بنده خودم در جلوی چشمم هم دیدم در یک جایی بودیم شیری بود، حیوانی بود حیوانات اهلی نه وحشی، می‌آمدند در کنار می‌نشستند در پنج قدمی او، سیر بود کاری نداشت. نفسش اقتضا نمی‌کند که اذیتی بکند. ولی وقتی گرسنه شد به همان مقدار که خدا به او گفته می‌رود یکی را می‌گیرد یک مقدارش هم می‌خورد و بقیه‌اش هم می‌دهد به بقیه. اما این انسان چکار می‌کند؟ وقتی انسان از آن قوای انسانی افتاد و سلب شد، دیگر هیچی نمی‌فهمد. آقا این کاری که می‌خواهی بکنی این کار، تو را در دنیا می‌برد، در ریاسات می‌برد، در شیطانیت می‌برد، نفس تو را آلوده می‌کند، همین طور مثل دیوار نگاه می‌کند. آقا می‌خواهی دست به این کار بزنی این تو را از توحید دور می‌کند، نفس تو را آشوب می‌کند، کدر می‌کند، کثیف می‌کند، همان بلایی که بر سر بقیه درآمده بر سر تو در خواهد آورد. عین دیوار نگاه می‌کند همین طور فقط نگاه می‌کند. حالا کاش نگاه بکند گاهی اوقات هم به مسخره می‌رسد و گاهی اوقات به استهزا می‌رسد: اینها که هستند و اینها چی هستند و اینها اصلاً نمی‌فهمند و اینها انگار اصلاً در دنیا نیستند و اینها انگار اصلاً از حال و هوا خبر ندارند! پس این اوضاع چه می‌شود؟! از این بازی‌ها! عرض کردم صد من یک غاز هم نمی‌ارزد. اگر کسی یک قران برای اینها بدهد واقعاً مغزش را از دست داده.

این برای چیست؟ این برای همین است که آن توجه به دنیا و توجه به نفس ... آن وقت بعد از سی چهل سال، آخر صحبت در این است بعد از سی چهل سال آن موقع آدم دست می‌زند بر سرش، آن موقع که دیگر وقت گذشته، خب حالا بابا! بعد از سی چهل سال که گذشت، فهمید بابا همه سر کارند، آن موقع تازه می‌زند توی سرش، حالا به سی چهل سال نرسیده دو سه سال، بعد از اینکه فرصت

را از دست داد، توان را از دست داد،

جوانی را از دست داد، استعداد را از دست داد، آن حرکت و سرعتی که بواسطه قوایی که خدا در جوان قرار داده، همان طوری که قوای ظاهری او از سایر افراد پیش است، از نقطه نظر عبور از موانع هم، از بقیه افراد، جوان پیش تر است. وقتی که او را از دست داد می گوید عجب! حالا فهمیدیم دنیا دست کیست! حالا فهمیدیم که هیچ کس در اینجا کاره‌ای نیست. حالا فهمیدیم که ای بابا همه بازی اند، حالا فهمیدیم! اولیاء می آیند می گویند آقا بجای اینکه سی سال بعد بفهمی بیست سال بعد بفهمی ده سال بعد بفهمی، همین الان بفهم! من دارم به تو می گویم همین الان بفهم!

از مرحوم آقا سؤال کردم: آقا شما به فلان شخص راجع به بعضی از مسائل چرا نهی نمی کنید؟ چرا نمی گوید؟ آیا این اعمال و افعالی که الان فلان شخص در فلان قضیه دارد انجام می دهد آیا به صلاحش هست یا نه؟ گفتند صددرصد برای او خطر است و صددرصد برای او سم است و صددرصد تمام کارهای گذشته و زحمات گذشته را همه را بر باد می دهد. گفتم پس چرا نمی گوید؟ گفتند: مگر بگویم گوش می دهد؟ رفته پشت سرش را هم نگاه نمی کند. بابا کی هست! مگر گوش می دهد؟

چرا باید این طور باشد؟ چرا انسان در هر قدمی که برمی دارد یک قدری اول تأمل نکند؟ آهسته آهسته بر ندارد. چرا وقتی که رفت افتاد در حوض حالا بگوید حالا دستم را بکشید بالا؟ آقا نرو بیفت، نرو در چاه بیفت، یواش یواش فکر کن، روی مسائلی که انجام می شود تفکر کن، روی قضایایی که در دوروبر می گذرد یکی یکی فکر کن. فکر کنی خدا می اندازد به فکرت، خدا می اندازد به نفست

يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ آمِنُوا بِرَسُولِهِ ... الحديد، ۲۸ این آیات خیلی آیات عجیبی است. واقعاً آیات عجیبی است کدام آیه عجیب نیست؟ منتها بعضی از این آیات خیلی برای انسان، عجیب سازندگی دارد، خیل برای انسان منبّه است، خیلی مذکر است. **يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ آمِنُوا بِرَسُولِهِ** ای کسانی که ایمان آورده اید تقوا داشته باشید و به پیامبرش ایمان بیاورید. می دانید معنای ایمان بیاورید یعنی چه؟ یعنی بدانید که این پیغمبر راست می گوید، تا سر ما کلاه نرفته حرفش را بشنویم. همین طوری قرآن نخوانیم، **آمِنُوا بِرَسُولِهِ** معنایش این است که ایمان بیاورید. این مطالبی که می گوید يك روز گریبانتان را خواهد گرفت، يك روز آه از نهادتان بر خواهد آورد، این معنای ایمان است. ایمان بیاورید یعنی يك روز خواهد رسید که بر عمر گذشته و شوخی تلقی کردن و مسخره کردن و به دیوار

نگاه کردن، حسرت خواهید خورد و دیگر وقت تمام شده، این معنای ایمان بیاورید. ایمان بیاورید بر اینکه مطالبی را که می‌گوید

به صلاح شماست الان ندانید بعداً متوجه می‌شوید. ایمان بیاورید بر اینکه آنچه را که می‌گوید راهش را خودش طی کرده بعد دارد به شما می‌گوید، از توی کتاب نخوانده. ایمان بیاورید بر اینکه آنچه را که می‌گوید صلاح شما را می‌خواهد چیزی گیر خودش نمی‌آید. پیامبر راه خودش را رفته، کار خودش را کرده، به مقصد هم رسیده، چه ایمان بیاوریم یا نیاوریم. او راه خودش را رفته، به درجاتی که باید برسد رسیده، استعدادهای خود را در ارتباط با تبلیغ رسالت به فعلیت رسانده. بعضی از آن استعدادها را به قبل از رسالت به فعلیت رسانده و مهم آنها را در عالم بقاء در ارتباط با مردم و در ارتباط با هدایت افراد به فعلیت رسانده، او آمده خودش به فعلیت رسیده راه خودش را رفته، حالا می‌خواهید ایمان بیاورید می‌خواهید بیاورید.

آن آمده اسلام را بر ابوسفیان و ابوجهل عرضه داشته حالا می‌خواهند ایمان بیاورند می‌خواهند بروند مجلس تشکیل بدهند نصف شب، پیغمبر را مسخره کنند بکنند. آن آمده هدایت را برای تمام افراد امت روشن کرده، راه را روشن کرده، مردم را دست امیرالمؤمنین سپرده حالا بلند شوند چهارتایی پنج تایی ده تایی شش تایی بروند در مجالس هی مشغول توطئه بشوند که پیغمبر که سرش را گذاشت زمین بیایند دیگری را انتخاب بکنند بروند بکنند، بروند بکنند. ده برابرش را بروند انجام بدهند، صد برابر بروند انجام بدهند. او استعدادهای خود را به فعلیت رسانده، به آن مقام رسیده، به آن درجه رسیده حالا بقیه بروند هی توطئه بکنند بکنند، این معنا معنای ایمان است.

يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ آمِنُوا ايمن بياوريد، شوخی نگيريد كلام پيغمبر را، شوخی تلقی نکنید، يك روز توی سرتان می‌زنیدها، يك روز حسرت می‌خوریدها، يك روز بر عمر از دست رفته ... **يا حسرتی علی ما فرطتُ في جنبِ الله** ... الزمر، ۵۶ خواهید گفت‌ها. عین همین حرف را مرحوم آقا می‌زدند، عین همین مطلب را بارها ما از دهان مرحوم آقا شنیدیم که در زمان حیات خودشان - نه راجع به خودشان، البته راجع به خودشان هم من هم شنیدم - راجع به بزرگان، اساتید گذشته خودشان، می‌گفتند که الان آنهایی که با اساتیدشان مرحوم حدّاد و غیر حدّاد، اینها محشور بودند و عمل نکردند و استفاده نکردند، الان دارند اعتراف می‌کنند و اقرار می‌کنند بر اینکه که يك همچنين چراغ فروزان و مشعل فروزانی بود از دست دادند.

حالا این مسئله را راجع به خودشان؛ من یک دفعه به ایشان گفتم که آقا این مطالب مثل اینکه راجع به خودتان است؟ ایشان خندیدند و گفتند علی کل حال، علی کل حال. و همین مطلب را ما نسبت

به ایشان هم می‌گوییم، ما همان یا حسرت‌هایی که دیگران گفتند ما الان برای از دست دادن یک همچنین
بزرگی الان هم ما داریم! اما امیدواریم که خداوند لطفش

شامل همه ما بشود و به دنبال آن مسیر دست ما را بگیرد و دیگر بر عمر باقی مانده حسرت از دست دادن فرصت برای ما پیدا نشود ان شاء الله.

این **يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ آمِنُوا بِرَسُولِهِ** معنایش این است ایمان داشته باشیم در قلب، این ایمان داشتن رمز کار است. کسی که ایمان ندارد تمام کارهایی که انجام می دهد همه پوچ است. اگر شب تا صبح نماز بخواند چون ایمان ندارد، ایمان یعنی باور، باور به صدق، باور به اخلاص، باور به یک واقعیت، باور به حقانیت مکتب و طریق، این است که به نماز جان می دهد، روح می دهد، جدا می کند و به بالا می برد، این باور باور است و الا انسان بلند شود نماز ظهر بخواند نماز عصر بخواند، گفتند بخوانید.

امام صادق علیه السلام در اینجا راجع به مسئله نیت و راجع به آن پشتوانه ای که باید نماز را ساپورت کند که بتواند آن نماز انسان را از ماده و مادّیات بیرون می کشد می فرماید: **أَنْتَ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ وَ حِدَهُ لَأَشْرِيكَ لَهُ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ وَ حَجَّجُوا الْبَيْتَ وَ صَامُوا شَهْرَ رَمَضَانَ** افرادی هستند که به پیامبر ایمان آوردند اسلام آوردند، خدا را عبادت کردند، نماز خواندند حج انجام می دهند، سختی ها را تحمل می کنند تمام ماه رمضان را روزه می گیرند، اما نکته در اینجاست، در پشت پرده آن باور آنها و آن تفکر آنها نسبت به مسیر، چگونه هست؟ صحبت در آن است. **صَنَعَهُ اللَّهُ أَوْ صَنَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ أَلَا صَنَعَ خِلَافَ الَّذِي صَنَعَ أَوْ وَجَدُوا ذَلِكَ فِي قُلُوبِهِمْ لَكَانُوا بِذَلِكَ مُشْرِكِينَ**.^۱ اما وقتی که به یک مطلبی می رسد، یک قضیه ای که خدا برای آنها پیش می آورد، یک حادثه ای برای آنها پیش می آورد. بنا نیست که در این دنیا همه امور بر وفق مراد ما بگردد، بر وفق سلیقه ما بگردد، گاهی اوقات انسان را از یک چیزی محروم می کنند، گاهی اوقات یک نعمت را به یک کس دیگر می دهند، گاهی اوقات یک تکلیفی را متوجه انسان می کنند و یک تکلیف را از کس دیگر برمی دارند، همیشه اوضاع به یک منوال نیست. گاهی از اوقات انسان توقع دارد که موجب لطف قرار بگیرد و آن لطف نصیب دیگری خواهد شد. هان! این طوری است دیگر! گاهی از اوقات انسان به تنگدستی می افتد و فراحی نصیب دیگری خواهد شد، گاهی اوقات یک مرض برای انسان می آید صحّت به دیگری می رسد و بالعکس، تمام اوضاع و تمام حوادثی که برای انسان اتفاق می افتد همه آنها به یک منوال نیست، بالاخره عالم عالم امتحان است و ما فقط گل سر سبد میان آدمیان نیستیم! همه خودشان را یک همچنین حالی

^۱ الکافی، ج ۱، ص ۳۹۰

تصوّر می‌کنند! انسان می‌گوید، خدا یک کاری انجام می‌دهد یک برنامه‌ای انجام می‌دهد. پیغمبر یک کاری می‌کند انسان برای او یک شک پیدا می‌شود. چرا این کار را به ما محوّل نکرد به دیگری گفت؟! چرا این مسئله را برای ما به وجود آورد؟ چرا این قضیه برای ما بود برای بقیه نبود؟ چرا این رفتاری برای ما بود برای کس دیگر نبود؟ مگر بین ما و بقیه چه فرقی هست؟ چرا ما باید الان یک همچنین شدتی برایمان حاصل بشود؟ چرا پیامبر باید این مأموریت را به ما بدهد؟ چرا پیامبر این مأموریت را باید به دیگری بدهد؟ دیگری در میان افراد مشهور بشود؟ دیگری را مسئول پرچم کند؟ دیگری را فرمانده کند؟ من که زورم از او بیشتر است! من که شهرتم در میان افراد از او بیشتر است! چرا آن باید بشود فرمانده لشکر؟ آن باید بشود حاکم فلان جا من نباید بشوم؟ هان؟ حالا یا به زبان بیاورند، أو وَجَدُوا ذَلِكَ فِي قُلُوبِهِمْ یا در دلشان بگذرد و رویشان نشود به پیغمبر بگویند، هر دو یکی است. البته آن یک جسارت بیشتری دارد باز هم آن در خودش نگه می‌دارد و مطرح نمی‌کند لکانوا بذلک مشرکین اینها مشرکند تمام شد.

مشرک یعنی چه؟ یعنی کسی که در قبال مشیت الهی مشیت دیگری را در کنارش قرار بدهد این می‌شود مشرک. در کنار اراده و اختیار الهی و تقدیر الهی اراده و اختیار خودش را در کنار قرار بدهد، خدا بیاید به اراده من عمل بکند نه به اراده خودش! خدا بیاید در اینجا مثل نوکر دست بسته و حلقه به گوش، بیاید هر چرا که من می‌گویم در این دنیا جامه عمل بپوشاند! خدا می‌گوید تو نوکر من هستی یا من نوکر تو؟ تو عبد من هستی یا من عبد تو؟ تو اصلاً کی در این دنیا بودی که این خدمت آسمان و زمین بود و این ملائکه بود؟

پشه کی داند که این باغ از کیست *** کو بهاران زاد و مرگش در دی است^۱
تو در این برهه آمدی، این برهه هم خواهی رفت؛ شصت هفتاد سال هم بیشتر به تو عمر نمی‌دهیم. کجای کاری؟! به اندازه یک خَس در یک اقیانوس هم تو برای ما ارزش نداری! حالا می‌گویی چرا خدا این طوری کرد چرا خدا آن طوری کرد؟ اینها همه بخاطر چیست؟ بخاطر این است که آن آمِنُوا بِرَسُولِهِ در اینجا محقق نشده! ایمان نداریم، نه! یک صرف تصوّراتی که بر اساس آن تصوّرات هم کار انجام می‌دهیم. بله، کار هم زیاد انجام می‌دهیم ولی پشتوانه اینها چیست؟ شما بردارید یک عمارت صد طبقه هم بسازید ولی این عمارت پشتوانه نداشته باشد، فنداسیونی که برای این عمارت

^۱ مثنوی، دفتر دوم.

صد طبقه قرار می‌دهید روی

گاه است. روی خاک رُس است، روی شن است، بجای بتن و سایر مسائل هندسی و مسائل عرضی و محاسبات و دقت در استحکام و بنایی که در آنجا سنجیده می شود شما بردارید هی مصالح بچینید تا صد طبقه، نگاه می کنند به به عجب ساختمانی! یک زلزله سه ریشتری بیاید این برمی گردد زمین، هیچی ندارد. پایه ندارد. صد طبقه ساخته شده ولی این صد طبقه روی هواست روی بنای محکم و استوار نیست. اعمالی را که ما انجام می دهیم بدون آن آمِنُوا بِرَسُولِهِ مثل ساختمان صد طبقه هست؛ هی نماز می خوانیم شب تا صبح! مگر نمی خوانند؟ الان مگر اهل تسنن نماز نمی خوانند؟ آن دفعه عرض کردم دیگر، یکی اش را گفتم. مگر حج انجام نمی دهند؟ مگر زحمات را به خود نمی خرند؟ ولی ایمان ندارند. تا بخواهیم دو کلمه با آنها حرف بزنیم یک خورده آنها را از عالم جمود و تحجّر و خشکی بیرون بیاوریم، نه نه نه از اینجا نگو از اینجا نگو. یعنی چه؟ از این مطلب بگذریم به یک مطلب دیگر بپردازیم. چرا؟ آقا این مطلب را مطرح نکنید. چرا؟ آقا این حرف را نزنید. چرا؟ این مسئله الان از وقتش گذشته، تو که از وقت نگذشته و بسیار باعث تأسف است. واقعاً باعث شرم و تأسف است که ما می بینیم بعضی از افراد بعضی از اهل علم بعضی از علما! ضروری ترین ضروریات مکتب اسلام را که تمسک به ولایت و خلافت بلافصل امیرالمؤمنین علیه السلام است این را مثل یک مسئله اجتهادی مبهم که هر کسی می تواند راجع به او یک نظریه بدهد تلقی کردند. وای به حال آن امتی که ...

به فرمایش امام صادق علیه السلام که می فرماید: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ؛ وَمَا نُودِيَ بِشَيْءٍ وَلَمْ يَنَادِ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ^۱ اسلام بر پنج چیز است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و به هیچ چیزی مثل ولایت، پیامبر از ناحیه خدا امر نکرده. آن وقت می گویند این کجایش ضروری است؟ اینکه ضروری نیست. عجب! پس مکتب شیعه ضروری نیست؟ امیرالمؤمنین هم برود پی کارش! این هم شد وحدت! هان؟ چه فرقی می کند؟ شما ولایت را از دین بگیری چه می شود؟ می شوند همه گوسفند همه بز، فقط نماز جزء ضروریات است؟! فقط زکات جزء ضروریات است؟ چرا ما باید این قدر در عقائد خود سست باشیم؟ چرا به این راحتی باید از آن مکان مکین و از آن مکتب رصین خود به این راحتی بخواهیم عقب نشینی کنیم؟ به چه بهایی؟ برای به دست آوردن دل کی؟ برای بدست آوردن دل کسانی که تا آخرین اعتقاد خود را تا از دست ندهی آنها دست از سرت بر نمی دارند، برای

^۱ الکافی، کتاب الایمان و الکفر (باب دعائم الاسلام) ج ۲، حدیث ۱ و ۳؛ بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۳۲۹، حدیث ۱.

اینها، چرا باید این طور باشد؟

اصل و اساس اسلام بر ولایت است. ولایت را بگیرند همه گوسفندند. امیرالمؤمنین را بیایند از امت اسلامی جدا کنند آن امت اسلامی می شود گله. امام زمان علیه السلام را بیایند از امت اسلامی ... این از بالاترین افتخار مملکت ما، مملکت ایران این است که ما مفتخریم حکومت مان حکومتی است که وابسته به امام حی است. الان هیچ کجای دنیا این طور نیست؛ یعنی در اصل حکومت در اصل نظام، در اصل اعتقاد مردم، فقط در ایران است. در سایر جاها شیعه دارند، سنی دارند، سایر ملل دارند، افراد مختلف دارند. اما آن ملتی که اصل پیکره اعتقادی آن را وجود امام حی تشکیل می دهد فقط ایران است. اگر این امام زمان را از ما بگیرند می شویم یکی از ممالک سنی. امام زمان رفت کنار دیگر، تمام شد، هان! اصل و حقیقت تشیع به وجود امام حی و امام زنده است، آن وقت این مسئله از ضروری بودن می رود بیرون؟! یک مسئله اجتهادی! حالا یکی قبول دارد یکی ندارد، دعوا نداریم! مثل شکایات نماز، یک مسئله اجتهادی. حالا متنجس منجس هست یا نیست؟ آیا با غسل روز جمعه می شود نماز خواند یا نخواند؟ این مسئله ولایت هم همین جور است! اینها پیگرد دارد. خدا از این مطالب نمی گذرد. هر چیزی حساب و کتاب دارد. انسان نمی تواند خارج از حدود و قیود قدمی بردارد. بعضی جاها دیگر غیرت خدا می آید و می گیرد آدم را. انسان باید خیلی حواسش جمع باشد.

حالا همین افراد، همین افراد، کم نماز می خوانند؟ کم روزه می گیرند؟ از ما بیشتر روزه می گیرند، نماز از ما بیشتر می خوانند ولی پشتوانه ندارد، پشتوانه ندارد. یک روایتی است، خیلی روایت جالب و شیرین. امام صادق علیه السلام - ظاهراً مربوط به امام صادق است - می فرماید: من در طواف بودم داشتم طواف می کردم، سنم کم بود نوجوان بودم. مرّبی اُبی، امام باقر علیه السلام به ایشان عبور می کنند در حین طواف، می بینند فرزندشان امام صادق زیاد طواف کرده. یک طواف انجام داده، دوباره یک طواف دیگر انجام داده، دوباره یک طواف دیگر، حضرت می فرمایند: همین طور عرق از سر و صورت من می ریخت و ازدحام جمعیت هم من را در تنگنا و در فشار قرار داده بود و من به تعب و خستگی افتاده بودم. حضرت آمدند دست زدند به شانهم و فرمودند: یا بنی انّ الله اذا یقبل من عبده عملٌ یقبل بالیسیر^۱ چرا این قدر داری خودت را به زحمت می اندازی؟ اگر قرار باشد خدا یک عملی را از بنده قبول کند به کمش هم قبول

^۱ الکافی، ج ۲، ص ۸۷: عن ابي بصير عن ابي عبدالله عليه السلام قال: مرّ بی اُبی و انا بالطواف و انا حدّث و قد آجتهدتُ فی العبادۃ فرآنی و انا اُتصابُ عرقاً فقال لی: یا جعفر یا بنی انّ الله إذا أحبّ عبداً ادخله و رضی عنه بالیسیر.

می‌کند، لازم نیست این قدر خودت را اذیت کنی، هی طواف کنی هی طواف کنی، یک طواف کن برو یک قدری استراحت کن، با حال با مجال با نشاط، دوباره بیا یک طواف دیگر انجام بده، صدتا طواف هم می‌خواهی بکن - من دارم می‌گویم دیگر -

هی رفتن و هی طواف کردن و هی ... می‌دانید این باعث چه می‌شود؟ این باعث می‌شود که ذهن و فکر انسان از رجوع به آن تفکر عقلانی که پشتوانه این عمل است به عمل ظاهری عادت پیدا کند. - ببینید چه مطالبی را دارند بزرگان به ما می‌گویند - زیاد نروید و هی نماز بخوانید، هی قرآن بخوانید، به زیاد خواندن نیست، به زیاد زیارت کردن نیست، به اینکه از اول مفاتیح تا آخر مفاتیح را شش دفعه انسان از صبح تا شب دوره بکند نیست. به اینکه یک فقره‌ای از مفاتیح از زیارت را بخواند بعد ترجمه را نگاه کند، فکر کند و ببیند که منظور از امام علیه السلام که می‌فرماید برو این زیارت را در حرم معصومین بخوان، زیارت امین الله بخوان، زیارت بخوان، مقصود از این فقرات چیست که داریم می‌خوانیم؟ روزنامه نمی‌خوانیم، مجله نمی‌خوانیم، راجع به این فقرات قبلاً برو مطالعه کن، معنایش را بفهم آن وقت برو در مقابل قبر امام رضا علیه السلام، بایست بگو السلام عليك يا امين الله في ارضه و حجه على عباده آن وقت ببین این زیارت چقدر در تو تأثیر می‌گذارد؟ ما می‌رویم از آن اول شروع می‌کنیم امین الله خواندن و جامعه را خواندن و زیارت پشت به قبله و رو به قبله و بالا و پایین و اصلاً هم نمی‌فهمیم و بعد هم می‌گوییم که همه را خواندیم و دیگر توقع یک شش دانگی هم از امام رضا پیدا می‌کنیم! یابن رسول الله آمدیم اینجا ببین از اول مفاتیح تا آخر مفاتیح را برای تو خواندیم. نه این نیست. امام رضا علیه السلام امامی است که برای دستگیری ما آمده در این دنیا، برای رشد و ارتقاء ما آمده در این دنیا.

وقتی که امام هادی علیه السلام آن زیارت جامعه را تعلیم شیعیان خودشان می‌کنند می‌دانید یعنی چه؟ یعنی این زیارت جامعه را برو بفهم، بدان و ببین که پشتوانه دین و مکتب تو چه افرادی هستند. آن نمازی که می‌خواهی بخوانی با مفاهیم زیارت جامعه برو بخوان، آن دو رکعت نماز زیارتی که می‌خواهی برای امام علیه السلام یا معصوم، می‌خواهی آن دو رکعت نماز را بخوانی بدان که این نماز را برای که می‌خواهی بخوانی؟ در مقابل چه حقیقتی سر تعظیم فرود آوردی؟ آن وقت ببین با این سر تعظیم می‌توانی در جای دیگر تعظیم کنی؟ آن سری که در اینجا به خاک افتاده، آن سر در جای دیگر به خاک خواهد افتاد؟ حالا لازم نیست به خاک بیفتد، در نفس به خاک می‌افتد. آن نفس ذلیل ماست که در برابر چهره‌ها به

خاک می افتد، و همان کفایت می کند لازم نیست انسان سرش را به خاک بیندازد در حال سجده. از صبح تا به شب، هزار بار ما در برابر چهره‌ها به خاک می افتیم و سجده می کنیم و آنها را می پرستیم و در مقابل مقام ربوبیت حق، آنها را ربُّ الارباب خود قرار می دهیم. اینها برای چیست؟ اینها تمام به خاطر این است که ما ایمان نیاوردیم. ایمان به پروردگار نیاوردیم، ایمان به ولایت نیاوردیم، ایمان به امام زمان علیه السَّلام نیاوردیم که امام علیه السَّلام حقیقه کل شیء است و هو کل شیء. تمام عالم امام علیه السَّلام است. وقتی که این طور شد آن وقت آدم بلند می شود برود این طرف را نگاه کند ببیند چه خبر است؟ آن طرف نگاه کند ببیند چه خبر است؟ ببینیم اینجا یک چیزی گیرمان می آید؟ آنجا یک چیزی گیرمان می آید؟ دو زار اینجا گیرمان می آید؟ چی را مسخره می کنی؟ مسخره می کنی. در قبال این واقعت مسخره می کنی. حالا این یک مقدار را رفقا داشته باشند، بعد ان شاء الله ما به آن مطلب می رسیم.

آیه می فرماید اگر این کار را انجام بدهی، تقوا و ایمان نتیجه اش چیست؟ **يُؤْتِكُمْ كَفْلًا مِنْ رَحْمَتِهِ الْحَدِيدِ**، ۲۸ دو رحمت از ناحیه پروردگار نصیب شما می شود. رحمت دنیوی و رحمت اخروی. مسئله مهم ما این است **وَ يَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ** الحدید، ۲۸ خدا برای شما نور قرار می دهد. به به چه سعادت! یک نوری می اندازد در سینه شما، هر جا که گیر کردید می بینید عقربه رفت این طرف یا عقربه آمد آن طرف. آن نور است. تا به یک مطلبی برخورد کردی یک دفعه می بینید نفستان دارد به این طرف می زند آن نور است. آقا حرف این را قبول کنیم یا نکنیم؟ می بینید نفستان به یک طرف گرایش دارد، آن نور است. آقا در این واقعه پا بگذاریم یا نگذاریم؟ نفس می گوید برو پی کارت، اینها را بینداز برای اهل دنیا، آن نور است. یک قضاوتی پیش می آید، در آن قضاوت چه کنیم؟ جانب کدام را بگیریم؟ یک مرتبه نفس می گوید هیچ کدام را نباید بگیری، اصلاً، این برادرت است، این رفیقت است، این زنت است، این بچه ات است، به جهنم، باید بیایی، مطلب را بشنوی، مطلب آن را هم بشنوی، این دوتا را غریبه فرض بکنی، آن وقت آن نور می آید می گوید کدام را بگیر و کدام را رد کن. آن نور است. تمام حرکت سیر معنوی انسان بر اساس آن نور تنظیم می شود، **وَ يَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ** یک نور خدا می اندازد در قلب شما، که در قلب آن کسی که هفتاد سال رفته درس خوانده نمی اندازد. حالا فهمیدید؟

خدا رحمت کند مرحوم حاج هادی ابهری، ما با امثال این افراد زیاد بودیم ولی بالاخره هر کدام از اینها دارای حالاتی بودند و اهل سواد بودند ولی اینکه من گاهگاهی صحبت ایشان را می کنم

به خاطر اینکه ایشان هیچ سواد نداشت - یعنی امضایش را بلد نبود بکند امضا نمی توانست

بکند، یک مهر درست کرده بود از اینهایی که مرکب و جوهر، گذاشته بود در جیبش، هر جا می‌خواست نامه‌ای بنویسد برای کسی، نامه را یکی دیگر می‌نوشت برایش می‌خواند، این آن را از تو جیبش درمی‌آورد این را می‌زد و می‌زد توی ... گاهی اوقات حتی در پول و اسکناسی که به او می‌دادند از روی رنگ فقط می‌فهمید این ده تومانی است بیست تومانی است آن زمان سابق. این در این حد بود، هیچ نداشت. ولی از مرحوم آقای میلانی نقل کردند - بنده به یک واسطه موثق و معتبر شنیدم آن واسطه هم پدرمان بود، حالا اسمش را بگوییم دیگر. چون شنیدم بعضی‌ها در این مسئله تشکیک کردند، گفتم عمداً این را امروز بگوییم خدمتان - خودم شنیدم از مرحوم آقا که گفتند از مرحوم آیه الله میلانی، خیلی ایشان مرد بزرگی بود، مرحوم آقای میلانی واقعاً از مجتهدین با واقعیت بود، این عبارت پدرمان است راجع به ایشان. در یک مجلس در محضر مرحوم علامه طباطبائی که بنده بودم از میان همه افرادی که اسم برده شد، ایشان به مرحوم آقای میلانی فقط توجه کردند و بس. مرحوم پدرمان هم می‌فرمودند در اواخر عمر هم حالات تجردی خوبی پیدا کرده بود. خود ایشان از مرحوم آقای میلانی شنیده بودند در قضایای مهمی که برای من پیش می‌آمد و من با این موقعیت و مرجعیت نمی‌توانستم بفهمم چه کنم، حاج هادی ابهری را صدا می‌کردم و از او می‌پرسیدم می‌گفت برو آن کار را بکن و انجام می‌دادم. این می‌شود چه؟ این می‌شود آن نور. هرچه آن می‌گفت گوش می‌دادم. بعد شوخی می‌کردم با او. می‌گفتم حاجی این را از کجا فهمیدی؟ می‌گوید این را - با همان لهجه ترکی - این را شما نمی‌فهمید. این را شما نمی‌فهمید. ما یک چیزی یک میزانی داریم. ما یک میزانی داریم. آن شاقول آن طرف می‌زند، می‌فهمیم. می‌گفت این را شما نمی‌فهمید. می‌گفت این در کتاب‌های شما نوشته نشده. کی به حرف این گوش می‌داد؟ یک آدم معمولی؟ نه! یک مرجع تقلید. آن هم در اواخر عمر، در سن هفتاد سالگی و هشتاد سالگی. مرحوم آقای میلانی از این افراد داشتند.

خدا رحمت کند مرحوم علامه طباطبائی، هر روز عصر در آن موقعی که ما مشهد مشرف می‌شدیم، در آن موقع یازده سالم بود ما می‌رفتیم و نمازهای مغرب و عشاء را در همان صحن نو، پشت سر مرحوم آقای میلانی می‌خواندیم، مرحوم علامه طباطبائی هم می‌آمد آن صف‌های آخر می‌ایستاد ولی هر روز عصر مرحوم علامه طباطبائی به مجلس آقای میلانی می‌رفتند و در آن مجلس شرکت می‌کردند خیلی هم ایشان احترام می‌کردند آقای طباطبائی را، خیلی احترام می‌کرد خیلی. خدا رحمت کند آنها را. بالاخره اگر هم چیزی بوده راه هم همان‌ها رفتند.

وَجَعَلَ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ خدا برای شما نوری قرار می‌دهد که با آن نور راه می‌روید، دیگر گیج نیستید، دیگر نمی‌توانند مسختان کنند، دیگر نمی‌توانند مستتان کنند، دیگر نمی‌توانند شما را گم کنند، دیگر پلاکار و روزنامه و مجله و رادیو و تلویزیون نمی‌تواند عقل و هوش از سر شما برباید. شما آن نور را دارید بر همه هم فاتحه می‌خوانید تمام شد. حالا هر کی می‌خواهد هر چه بگوید. این می‌گوید آقا از این طرف برو آن می‌گوید از آن طرف برو آن می‌گوید چپ برو، راست برو، بالا برو، پایین برو، همین است دیگر، بالاخره حزب‌ها، افرادی مختلف، عقائد مختلف، اهل دنیا، اهل دنیا به قول مولانا این را همیشه بخوانید و خوب حفظ کنید روزی صد مرتبه بگویید خیلی هم ثواب دارد!

اهل دنیا از کھین و از مھین *** لعنة الله عليهم اجمعين

این خیلی ذکر خوبی است و ثواب هم زیاد دارد متنها بر ما نازل شده!

اینها آمدند بیان کردند مسیر و راه را و واقعیت را آمدند برای ما توضیح دادند. بابا خدا دو روز به تو داده، این دو روز را به چه می‌گذرانی؟ دو روز به تو عمر داده دیگر بر نمی‌گردد با چشمان دیدیم هر کی رفت دیگر برنگشت، هر کی را در اینجا دفن کردند دیگر برنگشت.

دو سه هفته پیش بود یکی از اقوام ما به رحمت خدا رفت. آدم خوبی بود از اقوام نزدیک ما بود. ما ایستاده بودیم در همان قبرستان قم داشتند دفن می‌کردند کنار بودیم، رفقا، دوستان، از قم یا از طهران هم بعضی‌ها آمده بودند. البته من گفته بودم که به کسی نگویند رفقا به زحمت نیفتند حالا به هر جهت مطلع شده بودند دوستان قم آمده بودند. اهل علم، فضلاء، یکی آمد کنار من ایستاد گفت آقا ایشان شخصیتی بوده؟ - نمی‌دانست. مثلاً دید همه دارند احترام می‌کنند - گفتم آقا جان هر کی برود تو این زیر دیگر فرق نمی‌کند. گفت بله، یک خنده‌ای کرد گفت درست است تا وقتی که بیرون است ولی وقتی که رفت این تو دیگر هیچ فرق نمی‌کند چه شخصیتی باشد، نباشد، دیگر تفاوتی ندارد. الان هم این رفته این تو، دیگر به فکر شخصیتش نباش، به فکر. گفتم نه یک آدم معمولی است. اینها همه برای وقتی است که آدم بیرون است راه می‌رود، حرکت می‌کند.

در روی زمین حرکت می‌کند انگار زمین برای او سست است! چنان قدم‌ها را برمی‌دارد، چنان انانیتی او را می‌گیرد، چنان منیتی او را فرا می‌گیرد، فرعون می‌شود، نمرود می‌شود، شداد می‌شود، پادشاه می‌شود، سلطان می‌شود، رئیس جمهور می‌شود، وکیل، وزیر اما وقتی که آمدند گفتند برو آن تو، تمام شد. حالا از آن به بعد شروع می‌شود ببینیم آن دنیا هم می‌توانی این طوری راه بروی؟ اگر می‌توانی برو. آن دنیا

چیزهای دیگر است برای آماده کردند ان شاء الله پذیرائی گرم و نرم! خیلی خوب! تا اینکه بفهمی آنچه را که گفتند در دنیا و هی گوشزد کردند هی گوشت را بستی، چشمت را بستی، گوشت را گرفتی، هی سرت را پایین انداختی، هی مثل دیوار نگاه کردی.

وَ يَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ خدا برای شما نور قرار داده. با آن نور می توانید حرکت کنید، آن نور شما را راهنمایی می کند، در ارتباطاتان دستگیری می کند، در صحبت هایی که می خواهید بکنید دستگیری می کند، در کارهایی که انجام می دهید، آن نور شما را دستگیری می کند. گاهی اوقات از منافع می گذرید می بینید آن نور شما را نهی می کند، گاهی اوقات به بعضی مشکلات تن در می دهید می بینید آن نور به شما امر می کند **وَ يَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَ يَعْزُرُ لَكُمْ وَ اللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ** الحدید، ۲۸ حالا ان شاء الله راجع به این بعداً صحبت می شود.

پس میل به دنیا که در جلسه قبل خدمت رفقا عرض کردم توجه به جاذبه ها این براساس هوا و تخیل و توهم است نه براساس منطق. اگر انسان به دنیا توجه داشته باشد بر اساس منطق، این دیگر دنیا نیست، این دیگر دنیا نیست. اگر انسان بر اساس تکلیف بخواهد یک عملی را انجام بدهد این دیگر دنیا نیست. یک وقتی طلحه و زبیر می آیند پیش امیرالمؤمنین می گویند ما را به حکومت برسان و سهم ما را بده، یک وقت امیرالمؤمنین مالک اشتر را صدا می کند و می گوید برو حکومت مصر را متعهد بشو، دو تا ست. یک وقتی ما می رویم و می گوئیم به این مسئله می خواهیم برسیم، به این نیت می خواهیم برسیم، یک وقتی نه ما را صدا می کنند و می گویند برو این کار را بکن. آن اولی می شود دنیا آن دومی می شود آخرت. هر سه کشته شدند مگر نشدند؟ هم طلحه و زبیر در راه حکومت کشته شدند هم مالک اشتر کشته شد، طلحه و زبیر در جنگ جمل کشته شدند. مالک اشتر را هم در بین راه سم دادند. هر سه اینها رفتند. ولی کجا رفتند؟ طلحه و زبیر کجا رفتند؟ باز زبیر هم بهتر از طلحه بود یک مقداری درجه پایین تر. آن دو تا کجا رفتند؟ رفتند در آتش، رفتند در عالم تخیلاتی که برای خودشان در دنیا ساخته بودند، رفتند در آثاری را که در دنیا آثار آن هواها آن شیطنت ها آن عواقب افکار شیطانی که ملت ها را به جان هم انداخت و خون ها را در بین مسلمین در جنگ جمل و بعد به وجود آورد طبعاتش را رفتند حالا آنجا ببینند، خیال کردی همین طور بر اساس خیال است، می خواهی به سلطنت برسی، می خواهی به حکومت برسی بعد بلند می شوی از دین پیغمبر مایه می گذاری؟ عایشه زن پیغمبر را می اندازی جلو و بعد نامه برای جلب

طوائف و قبائل که بیاید به داد اسلام برسید! خلیفه مسلمین را کشتند! خلیفه مسلمین به تو چه مربوط است؟ تو خیلی با آن خلیفه مسلمین رفیق بودی؟ تو که به خون آن تشنه بودی مگر به خونس تشنه نبودی؟

ببینید چقدر سر آدم کلاه می رود، خیلی باید مواظب باشیم، خیلی باید مواظب باشیم. آن نقشه رسیدن به حکومت و به خلافت، - حالا خلافت که دست امیرالمؤمنین است - نقشه رسیدن به حکومت و به عمارت این طرف آن طرف در سر دارد برای اینکه می بیند در جلوی او مانع هست، امیرالمؤمنین نمی پذیرد، آقا هر چیزی اینجا حساب دارد من خلیفه هستم من هم اعرف و اعلم هستم چه شخصی را مصلحت است انتخاب کنم، بلند شو برو بیرون، حتی چراغ را هم می گیرد خاموش می کند این مال بیت المال است شما مسئله شخصی دارید. می بینند عجب! با این نمی شود حرف زد این با بقیه فرق می کند، بروند یک چیزی بگویند یک مطلبی و یک خوابی نقل بکنند و یک مکاشفه نقل بکنند و دوتا از این طرف و آن طرف شاهد بیاورند و خامش بکنند و بعد هم ورقه حکومت را بگیرند و بروند پی کارشان. نه این آن نیست، این امیرالمؤمنین اول می زند چراغ را خاموش می کند می گوید حالا این را داشته باشید ببینید کجا آمدید. دیگر اصلاً چیزی مطرح نکردند. حالا که مطرح نکردند شروع شد در نفس آنها این نیت شعله ور شد، این همه ما تا به حال، هفتاد سال سن از ما گذشته حالا که وقتش رسیده حکومت و خلافت به بنی هاشم رسیده و ما با اینها که قوم و خویش داریم و ما هم از صحابه پیغمبر در جنگ احد، یادت رفته یا علی ما چکار کردیم؟ در جنگ فلان یادت رفته ما این همه از مشرکین کشتیم؟ این همه از کفار کشتیم؟ این همه به اسلام کمک کردیم؟ ها؟ اینها یکی یکی مثل فیلم رفته تو خانه، به جای اینکه یک دفعه قطعش کند بابا راحت شو برو. نه، شروع می کند این فیلم را استارت زدن، دکمه را فشار دادن هی می آید، ما از اول کی مسلمان شدیم، در کجاها بودیم، بدنبال پیغمبر بودیم، در جنگها شرکت کردیم، این همه ما کمک کردیم، این همه دستگیری کردیم، آن موقع که پیغمبر تنها بود ما دورش بودیم. اینها را ما نمی گوئیم رفقا؟ چرا ما هم می گوئیم. این همه ما آن موقع که فلانی تنها بود ما دورش را گرفتیم! ما زیر پرش را گرفتیم، ما آوردیمش بالا، ما، ما، ما، ما، از این ما، ما، ماها تو جنگ ما زخم خوردیم، آن موقع که بقیه فرار کردند ما بودیم، آن موقعی که نسبت می دادند به ما هم نسبت دادند ما هم در معرض این فشارها قرار گرفتیم، ما هم در معرض این مسائل قرار گرفتیم. یکی یکی، می آید، می آید، می آید. می رسد نتیجه به چه؟ حساب این علی را باید رسید. آخر به اینجا می رسد.

حالا که این علی تمام این زحمات ما را ندیده گرفته، حالا که این علی تمام این مطالبی را که برای ما پیش آمده ندیده گرفته، معلوم نیست می خواهد به چه کسی بدهد، لابد به رفیق‌هایی نزدیک به خودش می دهد دیگر، به آنهایی که بیشتر تو خانه‌اش می آیند دیگر! به آنهایی که بیشتر با او به مسافرت می روند و این طرف و آن طرف می روند دیگر، به آنهایی که بیشتر سر سفره می آیند دیگر، لابد یک عده‌ای هم بودند با امیرالمؤمنین اباذر بوده. آن موقع بندگان خدا اباذر و اینها که قبلاً رفتند، سلمان رفت، اباذر رفت یک عمّار مانده بود و مقداد هم رفته بود. یک چند نفری، لابد می خواهد به آنها بدهد من مقدم‌ترم یا آنها؟ ای بابا، صدتای آن به اندازه موی من ارزش ندارد ما این همه کار کردیم یک موی ما به همه آنها... اینها می آید، می آید در ذهن، هرچه بیشتر می آید در ذهن هی امیرالمؤمنین دورتر می شود. اول - اول مسئله با آخر مسئله فرق می کند خوب دقت کنید چه می خواهم بگویم - اول که این از در می آید بیرون، یک خشمی نسبت به امیرالمؤمنین پیدا می کند و این ابتدای آن است، این اول قضیه است، این اول خط است، این استارتش است این همین که هی می آید می رود در خانه، شروع می کند توهّمات آمدن، تخیلات آمدن، کارهای خودش در ذهنش یکی یکی مجسم می شود، آنچه را که انجام داده مجسم می شود، آن ارتباطات همه مجسم می شود. یکی یکی، یکی یکی می آید هر کدام از این تصویرها که در ذهن بیاید یک قدم امیرالمؤمنین از قلب او می رود بیرون، تصویر دوم یک قدم دیگر تصویر سوم، یک مرتبه کار به آنجا می رسد بلند شویم بر علیه‌اش قیام کنیم و علی را به قتل برسانیم! که چه؟ که به تو عمارت نداده نگفته یک جا مال تو، یک شهر مال تو. می بینید، بابا اینها مثل ما بودند خیال نکنیم که ما از آنها بالاتریم نه، ما همانیم ما هم به همان وضعیت هستیم، ما هم در همان موقع هستیم، ما هم در همان ظرف هستیم فقط زمان بین ما و بین آنها فاصله انداخته، زمان. زمان فاصله انداخته، این هزار و چهار صد سال را شما بردارید یک دفعه ما به آنها می چسبیم طلحه می شود اینجا، زبیر هم می شود اینجا، عمّار می شود اینجا، مقداد هم می شود اینجا، سلمان اینجا می نشیند، اباذر هم اینجا می نشیند.

آنهایی که مشرف شدند، خدا به آنهایی که مشرف نشدند توفیق بدهد به آنهایی هم که مشرف شدند باز توفیق بدهد، وقتی که رفتید در مدینه زیارت را بخوانید، نماز را بخوانید وقتی که انجام دادید بلند شوید بیاوید کنار بنشینید نگاه کنید به آنجا و به وضع آنجا، ببرید خودتان را به هزار و چهار صد سال قبل، می بینید در جلوتان، می بینید در جلوتان

که چه مسائلی اتفاق افتاد، عمر در اینجا، ابوبکر در اینجا، علی در اینجا، شمشیر بلند کردن روی گردن امیرالمؤمنین یا بیعت کن یا همین الان شمشیر را می‌زنیم. امیرالمؤمنین هم نشسته می‌گوید برای چه بیعت کنم؟ چرا باید؟ - ببریم، خودمان را ببریم، این بردن‌ها خیلی به ما کمک می‌کند، خیلی به مسیر ما کمک می‌کند، خیلی به راه ما کمک می‌کند در تصحیح خیال و در تصحیح توهمات و نزدیک شدن به جنبه منطقی و عقلانی ما اینها خیلی نقش دارد خیلی مهم است - ببریم که در این جریان‌ها چه بوده و چه اوضاعی اتفاق افتاده الان هم همین است. همین است. اگر یک تصویری، یک فیلمی از آن موقع بود برای انسان می‌گذاشتند، کاملاً انسان نسبت به آن مطالب و انسان هم می‌تواند به آن مطالب برسد.

بودن رفقا، همین مرحوم حاج هادی ابهری، صداقت داشت، خلوص داشت، خودش برای من گفت، مرحوم آقا هم فرمودند: رفته بود در شام سؤال کرده بود آن دروازه ساعتی که اهل بیت را آوردند در شام، آن دروازه کجاست؟ بالاخره نشانش دادند رفت نشست، شروع کرد با خودش صحبت کردن و زمزمه کردن و خیلی اهل گریه بود اهل توسل بود، خیلی. می‌گفت یک دفعه دیدم تمام جریاناتی که اتفاق افتاده از این دروازه، همه را دیدم، آمدند، اسراء را آوردند، سرها را آوردند، افرادی که بودن، آنچنان برای مرحوم آقا نقل کرده بود و همین طور برای ما که عیناً با آنچه را که در مقاتل هست تطبیق می‌کرد. نشان می‌دهند، آن قضایا همه هست. ما خودمان را یک قدری نزدیک کنیم، برمی‌گردیم می‌بینیم قضایا را می‌بینیم اوضاع را می‌بینیم. هست الان است. لذا مرحوم آقا - اگر یادتان باشد نمی‌دانم کجا من گفتم خدمت رفقا یا در جلد دوم اسرار ملکوت هست یا نه؟ که عرض کردم - در آن تنبیه و تنبیه‌ای که برای ایشان پیدا شد بواسطه مرحوم آقا، ایشان گفتند حاج هادی آنچه را که تو دیدی از جریان عاشورا الان است برای الان چه فکر کردی؟ و متنبه شد. یک مسئله‌ای برای او خلط شده بود متنها چون صادق بود آن نور آمد او را چکار کرد؟ برگرداند، خیلی رفتند دنبالش که جدا کنند، خیلی رفتند در او شک و تردید ایجاد کنند، ولی چون صادق بود آمد آن نور جدا کرد و فهمید حق کجاست. نه پیدا می‌کند، هیچ. متنها شرطش چیست؟ شرطش این است که انسان صداقت داشته باشد، گول نزند، چشمش را نیندازد روی هم، همین. خودش را به خواب نزند می‌گویند آن کسی را که خواب است می‌شود بیدارش کرد، ولی آن کسی که خودش را به خواب می‌زند دیگر کاریش نمی‌توان کرد.

این توهمات، این تخیلات، می‌آید، می‌آید، می‌آید، می‌آید، می‌آید می‌رود بالا به جایی می‌رسد که حکم به قتل امیرالمؤمنین و قتل تمام افرادی که ما را در این راه به مقصد برسانند.

نامه می نویسند برای قبائل از طرف عایشه ام‌المؤمنین زوجه رسول خدا، که بیایید ای مردم ما را به آن تخیل برسائید. مگر این نیست؟ ای مردم بیایید کشته بشوید و من زبیر بشوم حاکم بصره. این را که نمی نویسد در نامه، پشتش، آن طرف، آن طرف ورقه نوشته است، این طرف نیست، مردم این طرف ورقه را می خوانند ولی شما اگر یک همچنین نامه‌هایی به دستتان آمد فوراً برگردانید آن طرف را بخوانید! راحت می شوید. فوراً برگردانید ببینید آن طرف ورقه چه نوشته شده؟ این طرف ورقه که از سر تا پا چرت و پرت نوشته، ول کن، بیایید برای اسلام! آی خلیفه مسلمین را کشتند! بیایید قصاص کنید! من زن رسول خدا عایشه هستم! بر سر اسلام چه آمده! یکی می گفت کشتنش که کشتنش چرا من خودم را به کشتن بدهم! کشتنش دیگر، یک نفر کشت دو نفر کشت این جنگ چیست که راه انداختی؟

ولی نه! نیست ایمان‌ها سُست است، نیست تفکر پشت اینها، نیست این احساسات آنها را در بر می گیرد و همراه با موج می برد بدون اینکه بدانند کجا رفتند؛ آخه بدبخت تو زیر این شتر عایشه کشته می شوی! برای چه؟ برای اینکه زبیر به حکومت برسد، همین که به حکومت رسید نه، علی خیلی آدم خوبی است مثل علی در دنیا پیدا نمی شود. همان موقع در وسط جنگ جمل. قبول ندارید؟ اگر امیرالمؤمنین می آمد این کار را می کرد صاف طلحه و زبیر را صدا می کرد بلند شوید بیایید کارت‌تان دارم، بلند شوید بیایید می آمدند می گفت شما چه می خواهید؟ یا علی ما که بابا آن شب آمدیم چراغ را خاموش کردی دستت درد نکند این چه کاری است؟ یک دانه شهر را به ما بده یکی یکی هم گفت خیلی خوب این مال تو این مال تو. بله بله بیایید، بلند می شوند می روند. بله مسئله‌ای اتفاق افتاده و مسئله مهمی نبوده ما رفتیم با امیرالمؤمنین با خلیفه صحبت کردیم مسئله به مصالحه تمام شد. امیرالمؤمنین هم قول داد مسئله را پیگیری کند و تعقیب کند آن قتله را برساند، خداحافظ شما، هر کی برگردد در شهر خودش تمام شد، این نبوده این طور؟ همین که آن دوتا به حکومت رسیدند دیگر نه خلیفه‌ای کشته می شود دیگر نه جنگی می شود دیگر نه خونی می ریزد دیگر نه امیرالمؤمنین کافر و ... آقا در نامه‌ها به اسم کافر خطاب به امیرالمؤمنین می کردند، نه امیرالمؤمنین، امیرالمؤمنین از پیغمبر هم مقامش می رود بالاتر چرا؟ چون به آن تخیل ما رسیدیم. فهمیدید حالا قضایا چیست؟ چون به آن توهم ما رسیدیم پس همه چیز صلح و سلامت شد ولی اگر ما به آن تخیل نرسیم همه مردم باید تکه تکه بشوند.

چون به آن تخیل و توهم نرسیم عایشه باید بیاید و زوجه

پیغمبر هتک حرمتش بشود. عایشه را اینها راه انداختند دیگر، چون به آن تخیل نرسیم امیرالمؤمنین خلیفه بلافصل پیغمبر باید زیر شمشیر و نیزه تکه تکه شود. جنگ است دیگر، جنگ است، باید تکه تکه بشود، بشود، ما به آن خیال نرسیدیم هنوز ما به آن توهم نرسیدیم و برای رسیدن همه کار انجام می دهیم، این می شود دنیا.

امیرالمؤمنین مالک اشتر را صدا می کند. یا علی بابا ما می خواهیم در کوفه باشیم می خواهیم پشت سرت باشیم بابا، می خواهیم با هم بگوییم. امیرالمؤمنین به او چه می گوید؟ می گوید تو خیال کردی مصر بروی من همراهت نیستم از اینجا که حرکت می کنی قدم به قدم با تو هستم، هر قدمی که برمی داری من در کنار تو هستم، به هر جا که می رسی مرا در آنجا می بینی. چرا؟ چون در تحت ولایت من این پرچم را دست گرفتی نه سر خود. در تحت ولایت من گرفتی برو هر کجا می خواهی، بروی برای من در مدینه و کوفه بودن و آن طرف دنیا بودن فرق نمی کند.

می گفتند آقا ما می خواهیم بیاییم مشهد در کنار شما زندگی کنیم. مرحوم آقا می فرمودند برای چه می خواهید بیایید؟ برای چه می خواهید بیایید؟ اگر بخاطر من می خواهید بیایید برای من شما همسایه من باشید یا در آفریقا باشید تفاوت نمی کند. برای کی می خواهید بیایید؟ برای خودتان می خواهید بیایید بروید مصالح خودتان را در نظر بگیرید باید آمادگی داشته باشید، باید مسائل را از روی تفکر و تعقل و رعایت احتیاط انجام بدهید، سر خود انجام ندهید، روی هوا نباشد، چه نباشد، یک معیارهایی که خوب در نظر دارید. چرا؟ او اشراف دارد وقتی که اشراف داشته باشد چه فرق می کند؟ آنکه لازم نیست که بدن را ببیند تا اینکه قضاوت کند، آن به ملکوت شخص اشراف دارد، ملکوت هم که در زمان نمی گنجد، در مکان نمی گنجد، ملکوت مربوط به خود عالم ملکوت است.

آن حرکت می شود حرکت در ولایت، آن حرکت می شود حرکت در شیطنت و دنیا و سبعیت و حیوانیت. توجه به دنیا - این است مقصود - که انسان بیاید به آن جاذبه های دنیا به آنچه را که برای او هیچ مصلحتی و هیچ جهت منطقی وجود ندارد و انسان هم می تواند منطق را تشخیص دهد، انسان هم می تواند منطق را تشخیص دهد. انسان فرض کنید می خواهد یک صندلی بگیرد این صندلی را بگیرد برای اینکه روی آن بنشیند تا اینکه اگر ناراحتی پا دارد نباید روی زمین بنشیند باید روی صندلی بنشیند حالا یک صندلی می تواند صندلی عادی خوب بگیرد حالا بلند شود برود تمام ایران و طهران و خاورمیانه و اروپا و همه را بگردد یک صندلی پیدا بکند که نظیر نداشته باشد این می شود دنیا، این دیگر منطق ندارد. آن اولی منطق داشت این منطق ندارد، انسان

می خواهد فرض کنید که یک چیزی بیاندازد اگر چیز شکلی باشد قشنگی باشد متعارف باشد با عرف متعارف باشد مثلاً ساییانی باشد جلوی نور را بگیرد، حالا بلند شود برود آن قدر بگردد تا اینکه یک چیزی باشد که مثل او نباشد این می شود دنیا. انسان یک وسیله ای می خواهد داشته باشد وسیله مطمئن، خوب، راحت که بتواند او را به مقصد برساند حالا باید بگوید آن وسیله ای که مثل او پیدا نمی شود از نظر فلان آن باید باشد این می شود دنیا. اینها چیست؟ منطق ندارد، مصلحت ندارد. آن چیزی که مصلحت دارد، آن چیزی که منطق پشت اوست کی گفته که او اشکال دارد؟ کی گفته که او خلاف است؟ کی گفته که انسان برای امور زندگی خودش به آن میزان متعارفی که بتواند زندگی کند، آن نهی شده؟ اینها نیست. اگر انسان بخواهد خود را به تعب بیاندازد و آن حیثیت دنیویه و زرق و برق بیاید و جایگزین منطق بشود این ایراد دارد و این اشکال دارد. هر چیزی در جای خود.

در زمان ناصر الدین شاه یکی از علمای طهران مرد بسیار متشخص مرحوم آخوند حاج ملّا علی کنی بود، بسیار مرد متنفّذی بود بسیار هم مرد قدرتمندی بود به طوری که حتّی ناصر الدین شاه از او می ترسید، ناصر الدین شاه از او حساب می برد. طبعاً در یک همچین موقع هایی، در یک همچین وضعیتی آن شخص باید دارای مکتبی باشد، دارای بیا و برویی باشد از نقطه نظر مسائل اجتماعی، روابط اجتماعی، باید در یک وضعیت و کیفیتی باشد که نتواند دیگران بر او خرده بگیرند به چشم حقارت به او نگاه کنند. مرحوم آخوند آقا ملّا علی کنی هم دارای یک همچین شوکت و مکتب و اینهایی بود. یک روز دختر ناصر الدین شاه می رود نجف، در آنجا، در زمان مرجعیت و صدارت مرحوم شیخ انصاری می رود در منزل او وقتی می رود در منزل شیخ انصاری می بیند یک اطّاقی است، فرض کنید یک گلیمی انداخته اند یک فرشی است و یک اطّاق هم محل کتابخانه ایشان و درس و یک حیاطی و موقع ظهر که می شود غذا می آورند یک غذای معمولی و عادی برایش می آورند می خورد و آن هم احترام می کند. بعد شروع می کند می گوید سؤالی از شما دارم، می گوید بگو. می گوید اگر قرار بر این باشد که این زندگی شما و این وضعیت شما این درست است پس آن که در طهران حاج ملّا علی کنی در آن وضعیت است پس آن چیست؟ آن برای چه آن کار را می کند؟ شما که آن قدر دعوت می کنید به اعراض از دنیا، به عدم وارد شدن در مسائل دنیا، به عدم زرق و برق دنیا شما بیاید طهران ببینید حاج ملّا علی کنی چه ساختمانی دارد؟ چه بیا و برویی دارد؟ چه افرادی می آیند و می روند؟ چه امثال؟ وقتی که این حرف را می زند مرحوم شیخ انصاری به او

می گویند اگر جاهل به این مسئله نبودی حکم به تکفیر تو می کردم. تو داری راجع به حاج
ملاً علی کنی داری صحبت می کنی بلند شو برو غسل توبه کن و وقتی که غسل کردی بلند شو بیا اینجا
برو در حرم امیرالمؤمنین توبه کن نماز توبه بخوان. این بلند می شود می رود فردا که می آید می گوید
بنشین تا حالا برایت توضیح بدهم. ایشان می گویند حاج ملاً علی کنی که در طهران در ایران یک
همچنین مسئله ای و بساطی درست کرده بخاطر این است که با یک همچون ستمکاری مثل پدر تو در
آنجا درافتاده اگر قرار باشد آنجا منزل او مثل منزل من باشد که کسی برایش تره خرد نمی کند، آن مجبور
است که در مقابل آن قصر و آن وضعیت و آن موقعیت بایستد و حکم کند و جلوی اجحاف و ظلم و
تعدی پدر تو و امثال تو را بگیرد! مجبور است یک همچنین وضعیتی داشته باشد یک همچنین بیا و
برویی داشته باشد یک همچنین جلالی داشته باشد. ولی من اینجا فقط با چندتا طلبه و اینها سروکار
دارم، دیگر شوکت و اینها را می خواهم چکار کنم، اگر من هم بیایم در ایران و یک همچنین موقعیتی
پیدا کنم من می روم در منزل او و اگر او هم بیاید نجف می آید در اینجا، این می شود چه؟ این می شود
منطق. اینجاست که انسان خودش را نمی تواند بفرید، نمی تواند گول بزند، بلکه باید سالک جمیع امور
خودش را بر اساس مصلحت و واقعیت و منطق، نه جنبه افراط داشته باشد و نه جنبه تفریط داشته باشد
باید بر آن اساس بنا گذارد.

البته ما می خواستیم امروز آن مقدمه را طی کنیم و به اولین مرحله از مرحله تقوا که تصحیح
خیال است برسیم که ظاهراً در همان مقدمه فرصت تمام شد و ما هم دیگر از توان افتادیم.
ان شاء الله امیدواریم که خداوند خودش مسیر ما را روشن کند، راه ما را مستقیم کند و
توهمات و تخیلات ما را به حق و واقع مبدل گرداند، ان شاء الله.
اللهم صل علی محمد و آل محمد